

Ringsted
Kommune

Sprog- og læsestrategi 2014-2017

Jeg vil ikke skrive for voksne. Jeg vil skrive for en læserkreds, som kan skabe mirakler. Kun børn skaber mirakler, når de læser.

Astrid Lindgren

Ringsted
Kommune

1. Indledning

Dette er Ringsted Kommunes sprog- og læsestrategi for hele børne- og ungeområdet.

Fra sundhedsplejersken første møde med familien og det nyfødte barn og til de store elevers afsked med folkeskolen.

Strategien skal ses som et dynamisk udviklingsværktøj der løbende kan justeres og gælder frem til 2017.

Sprog- og læsestrategien giver et fælleskommunalt og forskningsinformeret grundlag, som skaber forudsætninger for en tydeligere sammenhæng i sprog- og læseindsatsen på tværs af de faglige miljøer. Sprog- og læsestrategiens udmøntning skal foregå i sammenhæng med den generelle forståelse af, hvad der skaber mest mulig læring og trivsel hos alle børn og unge: varierede, differentierede og inkluderende fællesskaber med høje forventninger, positive relationer og mest mulig tid til målrettede læringsfremmende aktiviteter.

I næste afsnit beskrives baggrunden for sprog- og læsestrategien samt de overordnede mål for indsatsen og dokumentations- og evalueringsarbejdet i relation hertil.

Tredje afsnit indeholder pejlemærker for god praksis i sprog- og læseindsatsen, som er fælles og forpligtende for alle indsatser fra barnets fødsel til den unge forlader folkeskolen efter 9. klasse. Pejlemærkerne markerer tilsammen retningen for udviklingen af den samlede sprog- og læseindsats i den kommende treårige periode.

I fjerde afsnit skitseres fokusområderne i udviklingsarbejdet i hvert af de kommende tre år. Ud fra disse fokusområder udformes hvert år en central handleplan med konkrete mål og aktiviteter, som omsættes lokalt i konkrete planer og handlinger. Både centrale og lokale handleplaner udvikles dynamisk i lyset af evalueringresultaterne.

2. Sprog- og læsestrategiens overordnede ramme

2.1 Baggrund

Ifølge Ringsted Kommunes børne- og ungepolitik er kerneopgaven, at børnene og de unge udvikler sig til livsduelige medborgere, der efter bedste evne kan tage vare på sig selv og bidrage til de fællesskaber, de indgår i.

Kommunikative kompetencer er nøglen til dannelse og uddannelse. Vi udvikler vores selvforståelse og forståelse af verden gennem samspil og kommunikation. Sproget er et afgørende redskab for kommunikation. Sproget tilegnes gennem de relationer og det samspil, barnet indgår i, og sproget berører alle dele af barnets udvikling både den intellektuelle, følelsesmæssige og sociale udvikling.

Et veludviklet sprog er desuden en afgørende faktor i børns læse- og skriveudvikling. Vi ved, at en tidlig indsats i forhold til børn, der er i risiko for at udvikle læse- og skrivevanskeligheder er afgørende.

Det er desuden afgørende, at børn udvikler kompetencer til selv – og sammen med andre - at bidrage til og forme deres fortællinger om sig selv, det sociale og kulturelle liv samt deres tilværelse. Derfor skal børn og unge indgå i mange forskellige meningsfulde fællesskaber. Børn og unge i Ringsted Kommune skal dannes og uddannes i inkluderende fællesskaber, hvor mangfoldighed er en styrke.

Vi lever derudover i et videnssamfund, hvor det at kunne læse, forstå og anvende forskellige tekster såvel IT-baserede som almindelige er afgørende for at kunne omsætte viden til eget brug alene og i dialog med andre. Vi har høje læringsmæssige ambitioner på alle børns og unges vegne, idet vi ser dette som en grundlæggende forudsætning for uddannelse og arbejde.

Kommunikative kompetencer som at lytte, tale, læse, skrive, forstå og selv bruge sproget relevant m.m. er helt afgørende færdigheder for barnets og den unges muligheder for at deltage i og øve indflydelse på alle livssammenhænge, at blive nogen og noget, så børnene og de unge kan klare sig såvel socialt som fagligt i livet og arbejdslivet.

2.2 Mål for sprog- og læseindsatsen i Ringsted Kommune

Følgende mål gælder for sprog- og læseindsatsen i Ringsted Kommune for den kommende treårige periode:

- Alle børn og unges sprog- og skriftsproglige udvikling skal år for år være i den bedst mulige progression fra barnet bliver født til den unge forlader folkeskolen efter 9. klasse.

Dette indebærer

- at det enkelte barns sprog- og skriftsproglige udvikling dokumenteres løbende og anvendes i en løbende, systematisk og kvalitativ evaluering af den konkrete pædagogiske sprog- og læseindsats og læringsmiljø i det enkelte kommunale tilbud på 0-16 årsområdet
  - at den løbende kvalitative evaluering anvendes til en kontinuerlig kvalitetsforbedring af den konkrete indsats med henblik på at optimere det enkelte barns sproglige og skriftsproglige læringsprogression
  - opfølgningen sker i en systematisk dialog mellem medarbejdere og ledelse i den enkelte enhed i samarbejde med andre relevante fagpersoner fra kommunen
- Et konkret resultatmål er, at Ringsted Kommunes børn og unge i 2017 som minimum skal være på landsgennemsnittet, når det gælder sprog- og læsekompetencer.

Dette indebærer

- at der år for år skabes et kvantitativt overblik over sprog- og læsekompetencerne hos børn og unge i alle enheder i Ringsted Kommune via sprogvurdering, nationale tests mv.
- opfølgningen sker i en systematisk dialog mellem den enkelte enheds ledelse og pågældende centerchef

Selvom sprog og læsning har været i fokus på hele 0-16 årsområdet i Ringsted Kommune i en årrække kræver det en yderligere strategisk satsning at indfri dette mål.

3. Pejlemærker

Pejlemærkernes indhold er formuleret ud fra den nyeste forskning på området samt viden om god og effektiv praksis i Ringsted Kommune. Pejlemærkerne er ikke tænkt i en hierarkisk rækkefølge men som en del af helheden for at opnå den forventede udvikling.

3.1 Tidlig og forebyggende indsats

Tidlig og forebyggende indsats skal iværksættes allerede før fødslen med Sundhedstjenestens projekt "Klar til barn" og efterfølgende fra fødsel til start i dagtilbud og senere skole. Det lille barn har brug for at få skabt en god tilknytning til sine forældre og få udviklet et samspil, som er nødvendigt for at skabe et grundlag for at lære sprog senere i livet. Børns tidligste erfaringer danner grundlaget for den efterfølgende læring. Hvis der i de tidlige år skabes et solidt grundlag, vil den senere læring være mere effektiv, og der vil være større sandsynlighed for, at læringen vil være livslang, risikoen for tidligt skolefravald vil være mindre, og lige muligheder med hensyn til uddannelsesresultater vil blive øget, og omkostningerne for samfundet vil på sigt blive reduceret. Tidlig og forebyggende indsats fra hjem til dagtilbud og senere skole skal først og fremmest være fokuseret om den pædagogiske indsats i et stimulerende (skrift-)sprogligt miljø for alle børn i samarbejde med eksempelvis kommunens talepædagoger samt i et tæt samarbejde med barnets forældre.

Børn fødes med nysgerrighed og evne til at lære nyt hele tiden, også sprogligt. I alle aldre lærer og udvikler børn og unge sig sprogligt, når de i et trygt miljø får mulighed for at bruge det, de ved og kan i interaktion med andre, børn som voksne. Trygheden styrkes i nære relationer til de voksne og de andre børn, og ved at de voksne tager afsæt i børnenes eksisterende forståelse og sproglige kompetencer i et anerkendende perspektiv. Det handler om dannelse, udvikling og forandring, en proces hvor det enkelte barn ud fra sine egne forudsætninger omformer og udvikler sin viden, forståelse og kommunikative færdigheder. De professionelle har udvalgte mål for børnenes sproglige, faglige og sociale udvikling og læring, som har sit udgangspunkt i barnets umiddelbare interesse og perspektiv.

Det betyder, at den ambitiøse sprog- og læseindsats

- allerede starter i hjemmet, hvor samspillet med forældrene og det lille barn har afgørende betydning i forhold til barnets udvikling og læring
- bygger bro og skabe mening mellem barnets perspektiv og det nye indhold i en social kontekst, der afspejler sig i sproglige og faglige aktiviteter i en anerkendende tone, der er motiverende for barnet
- er med til at skabe et læringsmiljø, der skaber plads til dialog i et ligeværdigt samspil med den voksne som sproglig rollemodel, og hvor den voksne er med til at udvide børnenes verden ved et bevidst valg og brug af spørgsmål, eksempelvis åbnende spørgsmål, ord og begreber
- sikrer at den sproglige indsats og udvikling er en integreret del af al pædagogisk praksis og i relationen mellem barn og professionel
- giver børn anledning til at udtrykke sig positivt og inddrage sine egne sociale og kulturelle værdier og normer
- de professionelle voksne er opmærksomme på børnenes egen selvevaluering, og som efterfølgende kan tilrettelægge indsatser og aktiviteter, der understøtter barnets udvikling

3.2 Sproget skal bruges aktivt

Det er den, der arbejder, der lærer noget! Barnet skal øve sig på at bruge sproget, og derfor er det betydningsfuldt, at det er barnet, der har mest taletid. Det være sig i dagtilbuddet, skolen eller hjemmet. Sprog er et redskab til relationsdannelse og udvikling, derfor må det sproglige miljø og de pædagogiske sprogaktiviteter indrettes, så barnet bliver stimuleret og lærer det, der betragtes som det vigtigst at lære både i forhold til dannelse og uddannelse. Barnet skal have mulighed for at lære, afprøve og eksperimentere med sprog i et samspil med jævnaldrende, og hvor den voksne er sproglig rollemodel, der både kan guide, udfordre og understøtte barnet i dets sproglige udvikling ved at nuancere sproget i et trygt samspil.

For den ambitiøse sprog- og læseindsats betyder det

- at sproget for barnet bliver et middel til at indgå i fællesskaber, hvor kommunikation både verbale, nonverbale elementer samt erfaringer med at bruge og forstå sprog indgår i udviklingen af barnets sprog
- at det daglige sprogmiljø er præget af positive værdier, hvor barnet opfordres og motiveres til at sætte ord på tanker, følelser og handlinger
- en rammesætning af pædagogiske og faglige aktiviteter med tydelige mål for børnenes læring, så sproget både er et mål og en forudsætning for aktiviteten

3.3 Skriftsprog

Læsning og skrivning er kulturelle færdigheder, som er blevet mere og mere betydningsfulde kompetencer i vores samfund, idet den enkelte skal udvikle sig til kompetent borger i et demokratisk samfund, der kan deltage i mange forskellige fællesskaber. Læse- og skrivekompetencer er adgangsbilletten til oplevelser, viden, uddannelse, indsigt og personlig udvikling. Målet med læsning og skrivning er at kunne forstå det, man læser, få viden, oplevelse, erkendelser etc. Læsning og skrivning er to processer, der understøtter hinanden og skal udvikles i sammenhæng, hvorfor læsning og skrivning fortsat skal have masser af opmærksomhed.

Læsning starter ved fødslen og skal udvikles og udfordres livet igennem. Læsning skal ske såvel i hjemmet som i dagtilbuddet og skolen, hvor barnet skal møde mange forskellige slags tekster. I dagtilbuddet skal det lille barn have rig mulighed for at høre og opleve mange forskellige slags bøger på adskillige måder. I skolen skal barnet i gang med den mere formaliserede læsning, og der skal læses i alle fag, således at der sker læring gennem fagene. Den faglige læsning får et centralt omdrejningspunkt sammen med den fortsatte læsning i danskfaget. Kompenserende it- hjælpemidler kan med stor fordel anvendes af elever i læse- og skrivevanskeligheder. Disse hjælpemidler gør dem i stand til at anvende læsning og skrivning i hverdagen og i skole og uddannelsesforløb, så deres læseudfordringer ikke forhindrer dem i at lære.

Skrivning gør tankerne synlige! Skrivning gør det muligt at holde rede på tanker og følge en udvikling af disse. Netop ved at tankerne er nedskrevne er det muligt at vende tilbage til tankerne – vi kan omformulere, opdage nye veje og skrive videre i et nyt perspektiv. Skrivning er hjælpsomt i forbindelse med at få øje på nye sammenhænge og til at vise mangel på sammenhæng og forståelse. Skrivning er et centralt element til dybdelæring, idet skrivningen hjælper os til at tilegne os et fagligt stof på vores egen måde, hvorved skrivning kan føre os til nye erkendelser og indsigt. Skrivning lægger op til en langt mere differentieret læring med afsæt i det enkelte barns skriftsprogsudvikling.

For den ambitiøse sprog- og læseindsats betyder det

- at der er daglige (skrift-)sproglige aktiviteter for alle børn uanset alder i et skriftsprogsstimulerende miljø
- at der i skolen skal undervises i og arbejdes med forskellige skriftsprogsstrategier og tekster i alle fag med fokus på læring i fagene
- at der er en struktur i hverdagen, hvor forskellige metoder med eksplicite læringsmål og opgaver kan udføres i dagtilbuddet som skolen i forskellige strukturerede perioder

- det lille barn skal udfordres og stimuleres med skriftsproget så tidligt som muligt, så barnet gør sig mange alsidige erfaringer med kommunikation og formidling på et konkret plan
- for eleverne, hvis de skal blive kompetente skriftsprogsbrugere, har det afgørende betydning, at de skriver og læser meget i alle fag med eksplicitte mål
- at alle børn skal have et bredt erfarings- og eksperimentel grundlag med brug og inddragelse af forskellige digitale enheder

4. Centrale handleplaner

De føromtalte pejlemærker skal tilsammen give retning for den samlede sprog- og læseindsats fra 2014 – 2017 i et tæt samarbejde mellem professionelle og forældrene. De centrale handleplaner sætter mål og rammer for det lokale udviklingsarbejde i et dynamisk perspektiv, forstået på den måde at indsatserne justeres efter indsatsernes effekt.

Nedenstående giver et overordnet blik på indsatserne, hvor de konkrete handleplaner dels vil være målrettet det pædagogiske personale med fagligt detaljerede initiativer, dels vil der være initiativer, som er beskrevet med henblik på forældrenes indsats.

4.1 Centrale initiativer 2014/2015

- Alle familier tilbydes ”Klar til barn”, hvor en bevidstgørelse af forældrenes rolle for deres barns sproglige udvikling helt fra begyndelsen er omdrejningspunktet
- Det pædagogiske arbejde i dagtilbuddet skal organiseres på en sådan måde, at det er muligt at iværksætte skriftsprogsfremmende tiltag, der strækker sig over længere tid f.eks. dialogisk læsning med eksplicitte læringsmål, begyndende opdagende skrivning i børnehaven, inddragelse af skrift når det er naturligt og relevant på mange forskellige måder. Til de pædagogiske aktiviteter skal der formuleres tydelige læringsmål.
- Fælleskommunalt koncept for vurdering, forebyggende indsats og overlevering af viden i relation til det enkelte barns overgang fra

hjemmet til dagtilbuddet og fra børnehave til skole/SFO. Konceptet sikrer en sammenhængende proces omkring det enkelte barns overgang vedrørende vurderingen af barnets forudsætninger, herunder sproglige forudsætninger, dialogen med forældrene, en eventuel forebyggende eller foregribende indsats i sidste år i børnehaven samt overlevering af viden til skole/SFO

- Distriktsvise samarbejdsaftaler mellem børnehaver, skole/SFO om realisering af fælleskommunale pejlemærker for overgangsaktiviteter for børnegrupper, herunder pædagogiske forløb med fokus på sprog og sproglig udvikling startende i børnehaven og fortsættende ind i børnehaveklassen/SFO.
- I relation til den nye varierede skoledag skal det sikres, at der er et særligt fokus på læsning og skrivning, hvorfor der skal etableres læse- og skrivebånd på alle skoler i løbet af skoleåret, hvor alle lærere er medansvarlige, dog med en særlig indsats fra skolens resursepersoner f.eks. læsevejlederen i forhold til implementeringen.
- Konference for ledere, sprogvejledere og sprogpædagoger i dagtilbud med fokus på tydelige og synlige læringsmål i relation til sproglig udvikling.
- Konference for læsevejledere, skolebibliotekarer, resurselærere for faget dansk som andetsprog og en ledelsesrepræsentant fra hver skole: Styrkelse af læring gennem arbejdet med fagenes begreber og teksttyper samt læsning og skrivning i fagene.
- Konference for IT-vejledere, IKT-vejledere og skolebibliotekarer samt en ledelsesrepræsentant fra hver skole: Styrkelse af læring gennem arbejdet med digitale læremidler og IT-støttet læring i alle fag.
- Udformning af en sprog- og læsestrategi for børn i særlige udfordringer fra 0 – 16 år der knytter sig an til indeværende strategi.

4.2 Centrale initiativer 2015/16

- Intensiveret vejledning og rådgivning af forældre fra barnets fødsel, dagpleje, vuggestue og børnehave, hvor forældrenes rolle som rollemodeller for barnet, herunder i forhold barnets sproglige udvikling, er i fokus. Vejledningen og rådgivningen skal være rettet til alle forældre om sprogstimulering i hjemmet. Vejledningen skal foregå såvel individuelt, som ved kommunale informationsmøder.
- Afprøvning og implementering af kvalitative og formative evalueringemetoder til vurdering af det enkelte barns sprog- og skriftsproglige udvikling. Information og dokumentation der giver perspektiver på udvikling af den konkrete lokale sprog- og læseindsats i forhold til at optimere effekten af sprog- og læseindsatsen i et dialogisk samspil med det pædagogiske personale, institutionens talepædagog og andre relevante fagpersoner.
- Udvikling af læringsmiljøer der skal inspirere, stimulere og opfordre barnet til at bruge skriftsproget i mange sammenhænge, det være sig mundtligt eller skriftligt. Det fysiske miljø skal bære præg af, at vi er en del af en skriftsproglig verden i voksen- som børnehøjde.
- På alle skoler udarbejdes en strategi for styrkelse af tosprogede elevers sprog- og skriftsproglige udvikling. Strategien tager bl.a. stilling til anvendelse af da2-resurser, efteruddannelse af lærere og pædagoger med henblik på inddragelse af dansk som andetsprog i alle fag samt tilrettelæggelse af det lokale samarbejde mellem resurselærere for faget dansk som andetsprog, læsevejledere og det øvrige pædagogiske personale.
- Udvikling af kommunalt tværgående netværk med deltagelse af resursepersoner fra både dagtilbud og skole, f.eks. sprogvejledere- og pædagoger fra dagtilbud og børnehaveklasseledere og læsevejledere fra skolen samt repræsentanter fra Sundhedstjenesten og Dagplejen. Formålet med at etablere netværk på tværs af områderne er både at genere viden, sikre en sammenhæng mellem indsatser og initiativer samt skabe og videreudvikle sprog- og læseindsatsen kommunalt.

4.3 Centrale initiativer 2016/17

- Der iværksættes lokale indsatser formuleret af de enkelte ledere og medarbejdere i et samarbejde med den tilknyttede talepædagog, konsulent, Sundhedstjenesten og forældrene afledt af de to foregående års indsatser og resultater.
- Der arbejdes fortsat med initiativerne fra år 1 og 2 i sprog- og læsestrategien.
- Evaluering i forhold til veje videre efter strategiens ophør.